

آسیب شناسی تجمل گرایی

استاد راهنما: سرکار خانم فاطمه طاهری

پژوهشگران:

فاطمه زهرا حسینی

سمیه امامی پور

حمیده صنیعی

نعیمه صنیعی

افسانه کوچکی

مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله عليها) شهرستان فریدن

چکیده:

تجمل گرایی به معنای رغبت به ظواهر زندگی، امری فطری است و شکل افراطی آن پیامدهای زیانباری دارد که با شناخت آسیب های تجمل گرایی افراطی و بررسی دستورات اسلام پیرامون این مسأله بهداشت تن، روان و جامعه تأمین میگردد. در جامعه امروزی با رعایت تقوا، قناعت و مدیریت صحیح منابع اقتصادی، کاهش مشکلات روانی و جسمانی؛ بنیان خانواده و جامعه حفظ و مستحکم می شود.

عواملی در درون فرد و جامعه موجب تمایل انسان به تجمل و اشرافی گری مذموم میگردد از جمله عوامل درونی رذایل اخلاقی و تربیتی و نیز عوامل بیرونی چون تحمیل و تبلیغ الگوهای مصرفی غربی در جامعه ما، مخالفت با حاکمیت سیاسی و تظاهر در ترقی جامعه است که منجر به عدم خودباوری و وابستگی به بیگانگان می شود و در نهایت آثار تخریبی بر پیکره خانواده و اجتماع دارد که محرومیت از هدفمند بودن در زندگی، غفلت از توحید و معاد را در پی دارد. وقتی انسان هدف از زندگی را از دست بدهد و دچار غفلت از آخرت و خالق خود شود به پوچی می رسد تا جایی که ارزشهای خود را فراموش کرده و کرامت انسانی را زیر پا گذاشته همچون حیوانی پست فقط به تأمین خوراک و شهوت به هر راهی متوسل شده یا به خودکشی یا دگرکشی هم تن میدهد و حال آنکه جوامع بشری متشعر در پی ایجاد مدینه فاضله ای هستند که انسان با گرایش به تجمل، آگاهانه یا ناآگاهانه و تحت برنامه دشمنان از این مسیر دور میشود.

کلیدواژه: تجمل، آسیب شناسی، اسراف، اشرافی گری

مقدمه

یکی از پدیده های ناهنجار اجتماعی گرایش به تجملات و تجمل گرایی منفی است که امری طبیعی و فطری است. تجمل گرایی از دو واژه ی تجمل و گرایی تشکیل شده و به معنای رغبت کردن به تجملات و توجه به ظواهر زندگی است. که شکل افراطی آن می تواند پیامدهای زیانباری بر اقتصاد سالم خانواده و جامعه بر جای گذارد. دین مقدس اسلام تجمل گرایی و اسراف را امری ناپسند و یکی از آفات زندگی انسان می شمارد و آن را برنامه ای مطابق با هوای نفس و شهوات حیوانی می داند، زیرا سبب انحراف از صراط مستقیم ایمان و عمل صالح شده و ابواب گمراهی را بر او می گشاید. متأسفانه در جامعه امروز ما سر گرم شدن و غرق شدن در مادیات و غیره، باعث دور شدن از مسائل و آموزه های اسلام از جمله قناعت و ساده زیستی که شیوه اولیای الهی و ائمه معصومین (علیه السلام) بوده، شده ترویج این پدیده ناهنجار اجتماعی باعث مشکلاتی از جمله جدایی گفتار و عمل و تضاد عقیده و کردار شخصی می شود تجمل در تمام ابعاد زندگی یک انسان می تواند باشد از آرایش و قیافه های ظاهری زندگی، گرفته تا حیطه های مختلف خانوادگی و اجتماعی و فرهنگی، و حتی اخلاقی تربیتی را در بر می گیرد در این تحقیق که به روش توصیفی (کتابخانه ای) انجام گرفته سعی شده حتی الامکان از منابع و کتب معتبری چون نهج البلاغه و اصول کافی، و..... استفاده شود، در این پژوهش بعد از بیان مفهوم شناسی و کلیات، عوامل درونی و بیرونی و آسیب شناسی تجمل گرایی در ابعاد مختلف فرهنگی، اعتقادی، اجتماعی، اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته با این انگیزه که بتوان عوامل و موانع تجمل گرایی منفی را جهت آگاهی بخشی به افراد جامعه و از بین بردن معضل اجتماعی و پررنگ شدن دستورات اسلام را برای خود و دیگران تبیین کرد.

فهرست مطالب

فصل اول.....	۱
کلیات و مفهوم شناسی	۱
۱- تعریف و تبیین موضوع.....	۲
۲- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۳
۳- اهداف و فواید تحقیق.....	۳
۴-پیشینه موضوع تحقیق.....	۴
۵-سؤال‌های تحقیق.....	۴
الف : سؤال اصلی.....	۴
ب : سؤالات فرعی.....	۵
۶- روش تحقیق.....	۵
۷-ساختار تحقیق:.....	۵
۸-واژگان کلیدی تحقیق.....	۶
الف- لغات اصلی.....	۶
ب- لغات مترادف و متضاد مربوطه.....	۶
ج- اصطلاحات.....	۸
۲-انواع تجمل گرایی.....	۹
الف- اقسام مصرف گرایی و تجمل گرایی منفی.....	۱۱
فصل دوم.....	۱۲
۱-عوامل درونی تجمل گرایی.....	۱۳
الف- رذیلت‌های اخلاقی درونی.....	۱۳
الف- فراموشی مرگ و قیامت.....	۱۴
ب- رقابت و تکاثر.....	۱۵
ج- هوای نفس و وسوسه‌های شیطانی.....	۱۷
ب- تربیت خانوادگی.....	۲۳

الف - الگو گیری و تقلید.....	۲۴
ب - میل به تایید شدن ،تشخص طلبی	۲۶
ج - عقده حقارت.....	۲۷
۲-عوامل بیرونی تجمل گرایی.....	۲۷
الف - تظاهر به ترقی اجتماعی.....	۲۷
ب - مخالفت با حاکمیت سیاسی.....	۲۸
ج - فشار اجتماعی.....	۲۸
د - فرهنگ جامعه.....	۲۹
و - تحمیل الگوی مصرف غربی.....	۳۰
ه - تجمل گرایی خواص و حاکمان	۳۱
ی - صداوسیما و مطبوعات (رسانه ملی)	۳۳
ز - استعمار غارتگران جهانی.....	۳۴
فصل سوم	۳۶
۱- آسیب شناسی تجمل گرایی در بعد فرهنگی	۳۷
۲- آسیب شناسی تجمل گرایی در بعد اقتصادی.....	۴۱
الف - پیامدهای اقتصادی تجمل گرایی	۴۳
۳- آسیب شناسی تجمل گرایی در بعد اعتقادی	۴۵
الف - غفلت	۴۶
ب - نیازدگی و ضعف اعتقادات.....	۴۸
۴- آسیب شناسی تجمل گرایی در بعد تربیتی	۳۵۰
الف - گرایش زنان به سمت تجمل گرایی و تاثیر آن در تربیت اعضای خانواده ..	۵۰
ب - مفاسد تربیتی تجمل گرایی.....	۵۲
نتیجه گیری:.....	۵۶
فهرست منابع	۵۸

مطرح شده رفتار فرد را محوریت می ببخشند. و شاید بتوان گفت این مسائل و آسیب ها به خاطر دور شدن ما از هدف سبک زندگی اسلامی می باشد با اصلاح سبک زندگی خود می توانیم از این آسیبه ها که درهمه بخش های زندگی اثر گذار است جلوگیری کنیم.

فهرست منابع

* قرآن کریم،

* نهج البلاغه، صبحی صالح، قم: انتشارات هجرت، ۱۳۹۵ ه. ق، ج ۱۸، باب

نهج البلاغه، سید رضی، محمد بن حسین موسوی، نهج البلاغه، قم: موسسه نهج البلاغه، ۱۴۱۴

ه. ق، کلام ۱۲۶.

* نهج الفصاحه، ترجمه دکتر علی شیروانی، قم: نشر دارالفکر، ح ۲۷۰۵.

۱. اسحاقی، حسین، (۱۳۸۸)، **بایدها و نبایدهای مصرف**، قم: دفتر عقل، چاپ اول.

۲. ایروانی، جواد، (۱۳۸۸)، **الگوی مصرف در آموزه‌های اسلامی**، مشهد: دانشگاه علوم رضوی.

۳. بردس کوئن، (۱۳۷۲)، **مبانی جامعه‌شناسی**، ترجمه: دکتر توسلی و فاضلی، تهران: انتشارات

سمت.

۴. جعفری، یعقوب، (بی‌تا)، **تفسیر کوثر**، چاپ اول، ج ۴، قم: هجرت.

۵. جوهری، اسماعیل بن حماد، (۱۴۱۰ ه. ق)، **الصحاح، تاج اللغة و صحاح العربیه**، چاپ اول،

ج ۴، بیروت: دارالعلم للملایین.

۶. حسینی الخامنه‌ای، سید علی، حر عاملی، محمد بن الحسن، (۱۳۶۷)، **وسایل الشیعه**، ج ۱۱،

تهران: الاسلامیه.

۷. حر عاملی، محمد بن الحسن، (۱۳۶۷)، **وسایل الشیعه**، ج ۱۱، تهران: الاسلامیه.

۸. حسینی دشتی، سید مصطفی، (۱۳۹۲)، معارف و معاریف: دایره المعارف جامع اسلامی، چاپ اول، ج ۱، تهران: سپیدموی اندیشه.
۹. رازی کلینی، محمد بن یعقوب، (۱۳۶۵ ش.)، الکافی، جلد ۲، تهران: دارالکتب اسلامی.
۱۰. سبحانی، جعفر، (۱۳۸۲)، فروغ ابدیت، ج، قم: بوستان کتاب.
۱۱. سید علوی، ابراهیم، (۱۳۷۶)، اسراف، اقتصاد، اقتدار در فرهنگ اسلامی، قم: دارالکتب الاسلامیه.
۱۲. طریحی، فخرالدین، (۱۴۱۶ ه.ق)، مجمع البحرين، چاپ سوم، ج ۶، تهران: کتابفروشی مرتضوی
۱۳. عسگری، علیرضا، (۱۳۸۳)، سیاست‌های تبلیغاتی معاویه در مقابله با حضرت علی (علیه السلام)، تهران: انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی.
۱۴. محسن، قرائتی، (۱۳۸۶)، تفسیر نور، قم.
۱۵. فیومی، احمد بن محمد مفری، (بی تا)، المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی، چاپ اول، ج ۲۰، قم: منشورات دارالرضی.
۱۶. قرشی، سیدعلی اکبر، (۱۳۸۶)، قاموس قرآن، چاپ یازدهم، ج ۳ و ۴، تهران: دارالکتب اسلامی.
۱۷. کلینی، محمد بن یعقوب، (۱۳۸۲) اصول کافی، ترجمه و شرح: جواد مصطفوی، چاپ اول، ج ۴ تهران: انتشارات الوفاء.
۱۸. کلانتری، علی اکبر، (بی تا)، اسلام و الگوی مصرف، چاپ ۱۱. قم: بوستان کتاب،
۱۹. مجلسی، محمد باقر، (۱۳۶۷)، بحار الانوار، ج ۲، بیروت: انتشارات مؤسسه الوفاء.

۲۰. مجلسی، محمدباقر، (۱۴۰۰ ه.ق.) بحارالانوار، ج ۴۱، بیروت: دار احیاء التراث.
۲۱. معین الاسلام، مریم، ناهید، طیبی، (۱۳۸۳). روان‌شناسی زن در نهج‌البلاغه، قم: بهشت بینش،
۲۲. مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۷۴). تفسیر نمونه، چاپ اول، ج ۶، تهران: دارالکتب اسلامی.
۲۳. مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۷۴). تفسیر نمونه، جلد ۱۸، تهران: باقیات و صالحات.
۲۴. موسوی، سید حسن، (۱۳۹۴). مد و مدگرایی و جایگاه آن در سبک زندگی اسلامی، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۲۵. موسوی خمینی، روح‌الله، (۱۳۷۸). صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی (ره))، چاپ اول، ج ۲۱، تهران، عروج.
۲۶. مهرآیین، محمدحسین، (۱۳۸۸). اصلاح الگوی مصرف و عوامل آن، چاپ اول، قم: سایا.
۲۷. نیلی پور، مهدی، (۱۳۸۹). بهشت اخلاق، چاپ هشتم، ج ۲، اصفهان: مرغ سلیمان.
۲۸. نیلی پور، مهدی، (۱۳۸۵). بهشت اخلاق، جلد دوم، قم: نشر موسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عج)،
۲۹. نوروزی، محمد، (۱۳۹۰). آسیب‌شناسی رفتاری انسان از دیدگاه قرآن، قم: بوستان کتاب.
۳۰. نیک گهر، عبدالحسین، (۱۳۶۹). مبانی جامعه‌شناسی، بی‌جا: انتشارات رایزن، چاپ اول.

فهرست مقالات

۱. ترکاشوند، علی، مقاله: مد؛ نوآوری یا هنجارشکنی، روزنامه رسالت، شماره ۶۵۳۸.

۲. نگاهی به پدیده تجمل‌گرایی، www.google.com

۳. www.hawzah.net/fa/magazine/view/3280/4368

www.hawzah.net/fa/magazine/view/3280/4368.